I

(Leģislatīvi akti)

DIREKTĪVAS

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA 2012/13/ES

(2012. gada 22. maijs)

par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 82. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ([1]),

pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru ([2]),

tā kā:

(1) Savienība ir noteikusi mērķi uzturēt un attīstīt brīvības, drošības un tiesiskuma telpu. Saskaņā ar 1999. gada 15. un 16. oktobra Tamperes Eiropadomes prezidentūras secinājumiem un jo īpaši saskaņā ar to 33. punktu tiesas spriedumu un citu lēmumu savstarpējās atzīšanas principam būtu jākļūst par stūrakmeni tiesu iestāžu sadarbībai Savienībā civillietās un kriminālietās, jo pastiprināta savstarpējā atzīšana un tiesību aktu nepieciešamā tuvināšana atvieglotu kompetento iestāžu sadarbību un individuālo tiesību tiesisko aizsardzību.

(2) Padome 2000. gada 29. novembrī saskaņā ar Tamperes sanāksmes secinājumiem pieņēma pasākumu programmu, lai īstenotu lēmumu savstarpējās atzīšanas principu kriminālietās ([3]). Programmas ievadā teikts, ka savstarpējās atzīšanas "mērķis ir stiprināt sadarbību starp dalībvalstīm, bet arī uzlabot individuālo tiesību aizsardzību".

(3) Priekšnoteikums lēmumu savstarpējās atzīšanas principa īstenošanai kriminālietās ir dalībvalstu savstarpēja uzticēšanās citas dalībvalsts krimināltiesību sistēmai. Savstarpējas atzīšanas apmērs ir ļoti atkarīgs no vairākiem parametriem, kas ietver mehānismus, kuri nodrošina aizdomās turēto vai apsūdzēto personu tiesības, un kopējus minimālos standartus, kas vajadzīgi, lai atvieglotu savstarpējās atzīšanas principa piemērošanu.

(4) Kriminālietās pieņemto lēmumu savstarpējā atzīšana var efektīvi darboties tikai tad, ja ir pārliecība, ka ne tikai tiesu iestādes, bet arī visi kriminālprocesa dalībnieki uzskata citu dalībvalstu tiesu iestāžu lēmumus par līdzvērtīgiem pašu lēmumiem, tādējādi apliecinot uzticēšanos ne tikai citu dalībvalstu noteikumu adekvātumam, bet arī minēto noteikumu pareizai piemērošanai.

(5) Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk "harta") 47. pantā un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk "ECTK") 6. pantā ir noteiktas tiesības uz taisnīgu tiesu. Hartas 48. panta 2. punktā ir garantētas tiesības uz aizstāvību.

(6) Hartas 6. pantā un ECTK 5. pantā ir noteiktas tiesības uz personas brīvību un drošību. Jebkādi minēto tiesību ierobežojumi nedrīkst pārsniegt tos, kas atļauti saskaņā ar ECTK 5. pantu un izriet no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras.

(7) Kaut gan dalībvalstis ir ECTK puses, pieredze liecina, ka šis fakts vien ne vienmēr nodrošina pietiekamu uzticēšanās pakāpi citu dalībvalstu krimināltiesību sistēmām.

(8) Lai stiprinātu savstarpēju uzticēšanos, ir vajadzīgi sīki izstrādāti noteikumi par to procesuālo tiesību un garantiju aizsardzību, kas izriet no hartas un no ECTK.

([1]) OV C 54, 19.2.2011., 48. lpp.
([2]) Eiropas Parlamenta 2011. gada 13. decembra nostāja (*Oficiālajā Vēstnesī* vēl nav publicēta) un Padomes 2012. gada 26. aprīļa Lēmums (*Oficiālajā Vēstnesī* vēl nav publicēts).
([3]) OV C 12, 15.1.2001., 10. lpp.

(9) Līguma par Eiropas Savienības darbību 82. panta 2. punktā paredzēts, ka var noteikt minimālos noteikumus, kas piemērojami dalībvalstīs, lai veicinātu tiesas spriedumu un lēmumu savstarpēju atzīšanu un policijas un tiesu iestāžu sadarbību kriminālllietās, kam ir pārrobežu aspekts. Minētajā pantā "personas tiesības kriminālprocesā" minētas kā viena no jomām, kurā var pieņemt minimālos noteikumus.

(10) Kopējiem minimālajiem noteikumiem būtu jāpaaugstina uzticēšanās krimināltiesību sistēmām visās dalībvalstīs, kas savukārt padarītu efektīvāku tiesu iestāžu sadarbību savstarpējas uzticēšanās gaisotnē. Šādi kopēji minimālie noteikumi būtu jāpieņem attiecībā uz informāciju kriminālprocesā.

(11) Padome 2009. gada 30. novembrī pieņēma Rezolūciju par ceļvedi aizdomās turētu vai apsūdzētu personu procesuālo tiesību stiprināšanai kriminālprocesā [1] (turpmāk "ceļvedis"). Ceļvedī prasīts pakāpeniski pieņemt pasākumus attiecībā uz tiesībām uz rakstisku un mutisku tulkojumu (A pasākums), tiesībām saņemt informāciju par tiesībām un informāciju par apsūdzību (B pasākums), tiesībām saņemt juridiskas konsultācijas un juridisku palīdzību (C pasākums), tiesībām sazināties ar radiniekiem, darba devējiem un konsulārām iestādēm (D pasākums), kā arī īpašas aizsardzības nodrošināšanu aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām, kas ir neaizsargātas (E pasākums). Ceļvedī uzsvērts, ka norādīto tiesību secība ir tikai indikatīva, un tas nozīmē, ka to var mainīt saskaņā ar prioritātēm. Ceļvedis ir izstrādāts, lai darbotos kā vienots veselums; visas tā priekšrocības būs jūtamas tikai pēc visu sastāvdaļu īstenošanas.

(12) Eiropadome 2009. gada 11. decembrī atzinīgi novērtēja ceļvedi un iekļāva to Stokholmas programmā "Atvērta un droša Eiropa tās pilsoņu un viņu aizsardzības labā" [2] (2.4. punkts). Eiropadome uzsvēra, ka ceļvedis ir papildināms, un aicināja Komisiju turpināt pētīt aizdomās turēto un apsūdzēto personu minimālo procesuālo tiesību elementus un novērtēt, vai ir jāizskata citi jautājumi, piemēram, nevainīguma prezumpcija, lai veicinātu labāku sadarbību minētajā jomā.

(13) Pirmais pasākums, ko pieņēma saskaņā ar ceļvedi, – A pasākums – bija Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2010/64/ES (2010. gada 20. oktobris) par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā [3].

(14) Šī direktīva attiecas uz ceļveža B pasākumu. Tajā noteikti kopējie minimālie standarti, kas jāpiemēro attiecībā uz noziedzīgos nodarījumos aizdomās turētām vai apsūdzētām personām sniedzamo informāciju par viņu tiesībām un par viņām izvirzīto apsūdzību, lai veicinātu dalībvalstu savstarpēju uzticēšanos. Šī direktīva ir pieņemta atbilstīgi tiesībām, kas noteiktas hartā, un jo īpaši tās 6., 47. un 48. pantā, balstoties uz ECTK 5. un 6. pantu Eiropas Cilvēktiesību tiesas interpretācijā. Šajā direktīvā terminu "apsūdzība" lieto, lai aprakstītu to pašu jēdzienu, kura aprakstīšanai ECTK 6. panta 1. punktā izmantots termins "apsūdzība".

(15) Komisija 2010. gada 20. aprīļa paziņojumā "Brīvības, drošības un tiesiskuma telpas nodrošināšana Eiropas pilsoņiem – Stokholmas programmas īstenošanas rīcības plāns" paziņoja, ka 2010. gadā vēlas iesniegt priekšlikumu par tiesībām uz informāciju par tiesībām un informāciju par apsūdzību.

(16) Šai direktīvai būtu jāattiecas uz aizdomās turētajiem un apsūdzētajām personām neatkarīgi no to juridiskā statusa, pilsonības vai valstspiederības.

(17) Dažās dalībvalstīs sankciju noteikšana par nosacīti maznozīmīgiem pārkāpumiem nav vis tiesas, kurai ir jurisdikcija kriminālllietās, bet gan citas iestādes kompetencē. Tā tas var būt, piemēram, saistībā ar ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumiem, kuri ir plaši izplatīti un kurus varētu konstatēt ceļu satiksmes kontroles rezultātā. Šādos gadījumos nebūtu saprātīgi pieprasīt, lai kompetentā iestāde nodrošinātu visas tiesības saskaņā ar šo direktīvu. Ja dalībvalsts tiesību aktos ir paredzēts, ka sankciju par maznozīmīgiem pārkāpumiem nosaka šāda iestāde, un ja tās lēmumus var pārsūdzēt vai citādi lietu nodot tiesai, kurai ir jurisdikcija kriminālllietās, šī direktīva tādējādi būtu jāpiemēro tikai uz šādas pārsūdzības vai nodošanas rezultātā ierosināto tiesvedību minētajā tiesā.

(18) Šajā direktīvā būtu skaidri jānosaka tiesības uz informāciju par procesuālajām tiesībām, kas izriet no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras.

(19) Saskaņā ar šo direktīvu kompetentajām iestādēm būtu nekavējoties mutiski vai rakstveidā jāinformē aizdomās turētie vai apsūdzētās personas par minētajām valsts tiesību aktos paredzētajām tiesībām, kas ir būtiskas, lai nodrošinātu lietas taisnīgu izskatīšanu. Lai minētās tiesības varētu praktiski un efektīvi īstenot, informācija procesa gaitā būtu jāsniedz savlaicīgi un ne vēlāk kā pirms aizdomās turētā vai apsūdzētās personas pirmās oficiālās pratināšanas, ko veic policija vai cita kompetenta iestāde.

(20) Ar šo direktīvu nosaka minimālos noteikumus attiecībā uz informāciju par aizdomās turēto vai apsūdzēto personu tiesībām. Tā neskar informāciju, kas sniedzama par citām procesuālajām tiesībām, kuras izriet no hartas, ECTK, valsts tiesību aktiem un piemērojamiem Savienības tiesību aktiem, kā tos interpretējušas attiecīgās tiesu iestādes. Kad informācija par konkrētām tiesībām ir sniegta,

[1] OV C 295, 4.12.2009., 1. lpp.
[2] OV C 115, 4.5.2010., 1. lpp.
[3] OV L 280, 26.10.2010., 1. lpp.

kompetentajām iestādēm vairs nevajadzētu būt pienākumam to atkārtot, ja vien to neprasa specifiski lietas apstākļi vai specifiski valsts tiesību aktu noteikumi.

(21) Šajā direktīvā atsauces uz aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām, kuras ir apcietinātas vai aizturētas, būtu jāsaprot kā tādas, kas ietver ikvienu situāciju, kad kriminālprocesa gaitā aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām tiek atņemta brīvība ECTK 5. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē, kā to interpretējusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa.

(22) Ja aizdomās turētie vai apsūdzētās personas tiek apcietinātas vai aizturētas, informācija par piemērojamām procesuālajām tiesībām būtu jāsniedz rakstveida paziņojumā par tiesībām, kas sastādīts viegli saprotamā veidā, lai minētajām personām palīdzētu izprast viņu tiesības. Šāds rakstveida paziņojums par tiesībām būtu nekavējoties jāizsniedz ikvienai apcietinātai personai, kad, iesaistoties tiesībsargājošām iestādēm, saistībā ar kriminālprocesu šīm personām tiek atņemta brīvība. Tajā būtu jāiekļauj pamatinformācija par iespējām apstrīdēt apcietināšanas likumību, panākt, lai tiek pārskatīts lēmums par aizturēšanu, vai lūgt pagaidu atbrīvošanu, ja un tiktāl, ciktāl valsts tiesību akti paredz šādas tiesības. Lai palīdzētu dalībvalstīm sastādīt šādu rakstveida paziņojumu par tiesībām, I pielikumā ir iekļauts paraugs. Minētais paraugs ir indikatīvs, un to var pārskatīt, ņemot vērā Komisijas ziņojumu par šīs direktīvas īstenošanu un arī pēc tam, kad būs stājušies spēkā visi ceļvedī paredzētie pasākumi. Paziņojumā par tiesībām var iekļaut arī citas attiecīgās procesuālās tiesības, ko piemēro dalībvalstī.

(23) Konkrēti nosacījumi par aizdomās turēto vai apsūdzēto personu tiesībām uz to, ka kāda cita persona tiek informēta par apcietināšanu vai aizturēšanu, jāparedz dalībvalstīm savos tiesību aktos. Kā noteikts ceļvedī, minēto tiesību izmantošana nedrīkstētu skart kriminālprocesa pienācīgu norisi.

(24) Šī direktīva neskar valstu tiesību aktu noteikumus par to personu drošību, kuras atrodas ieslodzījuma vietās.

(25) Dalībvalstīm būtu jānodrošina, lai, sniedzot informāciju saskaņā ar šo direktīvu, aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām vajadzības gadījumā tiek nodrošināts rakstisks vai mutisks tulkojums valodā, kuru viņi saprot, saskaņā ar Direktīvā 2010/64/ES noteiktajiem standartiem.

(26) Sniedzot aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām informāciju saskaņā ar šo direktīvu, kompetentajām iestādēm būtu jāpievērš īpaša uzmanība personām, kuras nevar saprast informācijas saturu vai nozīmi, piemēram, nepilngadības vai garīgā vai fiziskā stāvokļa dēļ.

(27) Noziedzīga nodarījuma izdarīšanā apsūdzētām personām būtu jāsaņem visa nepieciešamā informācija par izvirzīto apsūdzību, lai viņas varētu sagatavot savu aizstāvību un tiktu garantētas tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu.

(28) Aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām informācija par noziedzīgo darbību, par kuras izdarīšanu viņus tur aizdomās vai apsūdz, būtu jāsniedz nekavējoties un ne vēlāk kā pirms viņu pirmās nopratināšanas, ko veic policija vai cita kompetenta iestāde, neskarot notiekošās izmeklēšanas gaitu. Apraksts par faktiem, tostarp – ja ir zināmi – par laiku un vietu, kas saistīti ar noziedzīgo darbību, par kuras izdarīšanu personas tur aizdomās vai apsūdz, un iespējamā noziedzīgā nodarījuma juridiskā kvalifikācija būtu jāpaziņo pietiekami detalizēti, ņemot vērā kriminālprocesa stadiju, kurā šādu aprakstu dara zināmu, lai aizsargātu procesa taisnīgu norisi un ļautu efektīvi izmantot tiesības uz aizstāvību.

(29) Ja kriminālprocesa gaitā apsūdzības detaļas mainās tā, ka tiek būtiski ietekmēta aizdomās turēto vai apsūdzēto personu situācija, vajadzības gadījumā, lai aizsargātu procesa taisnīgu norisi, tas šīm personām būtu jāpaziņo pietiekami savlaicīgi, lai viņas varētu efektīvi izmantot savas tiesības uz aizstāvību.

(30) Dokumenti un vajadzības gadījumā fotogrāfijas, audioieraksti un videoieraksti, kas ir būtiski, lai efektīvi apstrīdētu aizdomās turēto vai apsūdzēto personu apcietināšanas vai aizturēšanas likumību saskaņā ar valsts tiesību aktiem, būtu jādara pieejami aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām vai viņu advokātiem vēlākais, pirms tiek sasaukta kompetenta tiesu iestāde, lai lemtu par apcietināšanas vai aizturēšanas likumību atbilstīgi ECTK 5. panta 4. punktam, un tādā laikā, lai šīs personas varētu efektīvi izmantot savas tiesības apstrīdēt apcietinājuma vai aizturēšanas likumību.

(31) Šīs direktīvas nolūkā piekļuve konkrētajā krimināllietā kompetento iestāžu rīcībā esošiem lietiskajiem pierādījumiem, kā tie definēti valsts tiesību aktos un kuri ir aizdomās turētā vai apsūdzētās personas attaisnojoši vai apsūdzoši, būtu jāattiecina arī uz tādiem materiāliem kā dokumenti un vajadzības gadījumā fotogrāfijas un audioieraksti, un videoieraksti. Šādi materiāli var ietilpt lietas materiālos vai arī būt kompetento iestāžu rīcībā jebkādā veidā, kas ir atļauts saskaņā ar valsts tiesību aktiem.

(32) Šajā direktīvā paredzēto piekļuvi kompetento iestāžu rīcībā esošiem attaisnojošiem vai apsūdzošiem lietiskajiem pierādījumiem attiecībā uz aizdomās turēto vai apsūdzēto personu var atteikt saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ja šāda piekļuve var izraisīt nopietnu apdraudējumu citas personas dzīvībai vai pamattiesībām vai arī ja atteikums ir obligāti nepieciešams, lai nodrošinātu svarīgas sabiedrības intereses. Šādas piekļuves atteikums jāizvērtē attiecībā pret aizdomās turētā vai apsūdzētās personas tiesībām uz aizstāvību, ņemot vērā dažādas

kriminālprocesa stadijas. Šādi piekļuves ierobežojumi būtu jāinterpretē šauri un saskaņā ar ECTK paredzēto principu par tiesībām uz taisnīgu tiesu un kā interpretēts Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā.

(33) Tiesībām uz piekļuvi lietas materiāliem nebūtu jāskar valsts tiesību aktu noteikumi par personas datu aizsardzību un aizsargājamo liecinieku atrašanās vietu.

(34) Šajā direktīvā paredzētā piekļuve lietas materiāliem būtu jānodrošina bez maksas, neskarot valstu tiesību aktu noteikumus, kuros paredzēts veikt maksājumus par lietas materiālos ietilpstošo dokumentu kopēšanu vai materiālu nosūtīšanu attiecīgajām personām vai viņu advokātiem.

(35) Ja tiek sniegta informācija saskaņā ar šo direktīvu, kompetentajām iestādēm tas būtu jāreģistrē saskaņā ar tiesību aktos noteiktajām spēkā esošajām reģistrācijas procedūrām un tas nebūtu jāpakļauj papildu pienākumam ieviest jaunus mehānismus vai papildu administratīvam slogam.

(36) Aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām vai viņu advokātiem vajadzētu būt tiesībām saskaņā ar valsts tiesību aktiem iesniegt sūdzību, ja kompetentās iestādes nav sniegušas vai atsakās sniegt informāciju vai nav ļāvušas iepazīties ar dažiem lietas materiāliem saskaņā ar šo direktīvu. Šīs tiesības neuzliek dalībvalstīm pienākumu nodrošināt īpašu pārsūdzības procedūru, atsevišķu mehānismu vai sūdzību iesniegšanas procedūru, kādā var apstrīdēt informācijas nesniegšanu vai atteikumu to sniegt.

(37) Neskarot tiesu neatkarību un atšķirības tiesu iestāžu organizācijā Savienībā, dalībvalstīm būtu jānodrošina pienācīga apmācība attiecīgajām dalībvalstu amatpersonām saistībā ar šīs direktīvas mērķiem vai jāveicina šādas apmācības nodrošināšana.

(38) Dalībvalstīm būtu jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības. Atsevišķu noteikumu, piemēram, pienākuma sniegt aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām informāciju par viņu tiesībām vienkāršā un saprotamā valodā, praktisku un efektīvu īstenošanu varētu nodrošināt ar dažādiem paņēmieniem, tostarp ar pasākumiem, kas nav likumdošanas pasākumi, piemēram, ar kompetento iestāžu atbilstošu apmācību vai ar paziņojumu par tiesībām, kas sagatavots vienkāršā, vispārīgā valodā, lai būtu viegli saprotams nespeciālistam bez zināšanām par kriminālprocesa tiesību aktiem.

(39) Šajā direktīvā paredzētajām tiesībām tikt rakstveidā informētam par tiesībām apcietināšanas gadījumā *mutatis mutandis* būtu jāattiecas arī uz personām, kas apcietinātas, lai izpildītu Eiropas apcietināšanas orderi saskaņā ar Padomes Pamatlēmumu 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm [1]. Lai palīdzētu dalībvalstīm sastādīt paziņojumu par tiesībām šādām personām, direktīvas II pielikumā ir iekļauts paraugs. Minētais paraugs ir indikatīvs, un to var pārskatīt, ņemot vērā Komisijas ziņojumu par šīs direktīvas īstenošanu, kā arī pēc tam, kad būs stājušies spēkā visi ceļvedī paredzētie pasākumi.

(40) Šī direktīva nosaka minimālos noteikumus. Dalībvalstis var paplašināt šajā direktīvā noteiktās tiesības, lai nodrošinātu augstāku aizsardzības līmeni arī gadījumos, kas nav nepārprotami minēti šajā direktīvā. Aizsardzības līmenim nekad nevajadzētu būt zemākam par standartiem, kas noteikti ECTK, kā interpretēts Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā.

(41) Šajā direktīvā ir ievērotas pamattiesības un principi, kas atzīti hartā. Jo īpaši šīs direktīvas mērķis ir veicināt tiesības uz brīvību, tiesības uz taisnīgu tiesu un tiesības uz aizstāvību. Tā būtu atbilstīgi jāīsteno.

(42) Šīs direktīvas noteikumi, kas atbilst ECTK garantētajām tiesībām, būtu jāinterpretē un jāīsteno saskaņā ar minētajām tiesībām, kā tās interpretētas Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā.

(43) Ņemot vērā to, ka šīs direktīvas mērķi, proti, noteikt kopējus minimālos standartus attiecībā uz tiesībām uz informāciju kriminālprocesā, nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, rīkojoties vienpusēji, valsts, reģionālā vai vietējā līmenī, un to, ka tā mēroga un ietekmes dēļ minēto mērķi var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā direktīvā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi minētā mērķa sasniegšanai.

(44) Saskaņā ar 3. pantu 21. protokolā par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienības darbību, minētās dalībvalstis ir paziņojušas, ka tās vēlas piedalīties šīs direktīvas pieņemšanā un piemērošanā.

(45) Saskaņā ar 1. un 2. pantu 22. protokolā par Dānijas nostāju, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienību un Līgumam par Eiropas Savienības darbību, Dānija nepiedalās šīs direktīvas pieņemšanā un Dānijai šī direktīva nav saistoša un nav jāpiemēro,

[1] OV L 190, 18.7.2002., 1. lpp.

IR PIEŅĒMUŠI ŠO DIREKTĪVU.

1. pants

Priekšmets

Šī direktīva paredz noteikumus par aizdomās turēto vai apsūdzēto personu tiesībām uz informāciju par viņu tiesībām kriminālprocesā un par viņiem izvirzīto apsūdzību. Tā paredz noteikumus arī par to personu tiesībām uz informāciju par viņu tiesībām, uz kurām attiecas Eiropas apcietināšanas orderis.

2. pants

Darbības joma

1. Šo direktīvu piemēro no brīža, kad dalībvalsts kompetentās iestādes ir informējušas personas par to, ka viņas tiek turētas aizdomās vai ir apsūdzētas par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, līdz brīdim, kad process ir pabeigts, par ko uzskata brīdi, kad ir galīgi noteikts, vai aizdomās turētais vai apsūdzētā persona ir izdarījusi noziedzīgo nodarījumu, tostarp attiecīgos gadījumos sprieduma pieņemšanu un jebkādu pārsūdzību izskatīšanu.

2. Ja dalībvalsts tiesību aktos ir paredzēts, ka sankciju par maznozīmīgiem pārkāpumiem var piespriest nevis tiesa, kurai ir jurisdikcija krimināllietās, bet gan kāda cita iestāde, un ja šādas sankcijas piespriešanu var pārsūdzēt tiesā, kurai ir jurisdikcija krimināllietās, šo direktīvu attiecina tikai uz procesu, kas notiek minētajā tiesā pēc šādas pārsūdzības iesniegšanas.

3. pants

Tiesības uz informāciju par tiesībām

1. Dalībvalstis nodrošina, lai aizdomās turētie vai apsūdzētās personas nekavējoties saņemtu informāciju vismaz par šādām procesuālajām tiesībām, kā tās piemērojamas saskaņā ar valsts tiesību aktiem, lai nodrošinātu minēto tiesību efektīvu īstenošanu:

a) tiesībām uz advokāta palīdzību;

b) tiesībām uz bezmaksas juridiskām konsultācijām un nosacījumiem šādu konsultāciju saņemšanai;

c) tiesībām tikt informētam par apsūdzību saskaņā ar 6. pantu;

d) tiesībām uz mutisku un rakstisku tulkojumu;

e) tiesībām klusēt.

2. Dalībvalstis nodrošina, lai 1. punktā paredzētā informācija tiek sniegta mutiski vai rakstveidā vienkāršā un saprotamā valodā, ņemot vērā jebkādas neaizsargātu aizdomās turēto vai neaizsargātu apsūdzēto personu īpašās vajadzības.

4. pants

Paziņojums par tiesībām apcietināšanas gadījumā

1. Dalībvalstis nodrošina, lai aizdomās turētie vai apsūdzētās personas, kuras tiek apcietinātas vai aizturētas, nekavējoties saņemtu rakstveida paziņojumu par tiesībām. Viņiem dod iespēju izlasīt paziņojumu par tiesībām un ļauj to paturēt visu laiku, kamēr viņiem ir atņemta brīvība.

2. Papildus informācijai, kas noteikta 3. pantā, šā panta 1. punktā minētajā paziņojumā par tiesībām iekļauj informāciju par šādām turpmāk minētām tiesībām, kā tās piemērojamas saskaņā ar valsts tiesību aktiem:

a) tiesībām uz piekļuvi lietas materiāliem;

b) tiesībām uz to, ka ir informētas konsulārās iestādes un viena persona;

c) tiesībām uz neatliekamo medicīnisko palīdzību; un

d) maksimālo stundu vai dienu skaitu, uz kādu aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām var atņemt brīvību līdz brīdim, kad lietu nodod tiesai.

3. Paziņojumā par tiesībām ietver arī pamatinformāciju par visām valsts tiesību aktos paredzētajām iespējām apstrīdēt apcietinājuma likumību, panākt, lai tiek pārskatīts lēmums par aizturēšanu, vai lūgt pagaidu atbrīvošanu.

4. Paziņojumu par tiesībām sagatavo vienkāršā un saprotamā valodā. Paziņojuma par tiesībām indikatīvs paraugs iekļauts I pielikumā.

5. Dalībvalstis nodrošina, lai aizdomās turētie vai apsūdzētās personas saņemtu rakstveida paziņojumu par tiesībām valodā, ko viņi saprot. Ja paziņojums par tiesībām attiecīgajā valodā nav pieejams, aizdomās turētos vai apsūdzētās personas par to tiesībām informē mutiski valodā, ko viņi saprot. Pēc tam viņiem bez nepamatotas kavēšanās izsniedz paziņojumu par tiesībām valodā, ko viņi saprot.

5. pants

Paziņojums par tiesībām Eiropas apcietināšanas ordera izpildes procesā

1. Dalībvalstis nodrošina, lai personas, kas apcietinātas Eiropas apcietināšanas ordera izpildei, nekavējoties saņemtu atbilstošu paziņojumu par tiesībām, kurā ietverta informācija par viņu tiesībām atbilstīgi tiem tiesību aktiem, ar kuriem ordera izpildes dalībvalstī īsteno Pamatlēmumu 2002/584/TI.

2. Paziņojumu par tiesībām sagatavo vienkāršā un saprotamā valodā. Paziņojuma par tiesībām indikatīvs paraugs iekļauts II pielikumā.

6. pants

Tiesības uz informāciju par apsūdzību

1. Dalībvalstis nodrošina, lai aizdomās turētie vai apsūdzētās personas saņemtu informāciju par noziedzīgo darbību, kuras izdarīšanā viņus tur aizdomās vai apsūdz. Minēto informāciju sniedz nekavējoties un tik detalizēti, cik nepieciešams, lai garantētu procesa taisnīgu norisi un tiesību uz aizstāvību efektīvu īstenošanu.

2. Dalībvalstis nodrošina, lai aizdomās turētie vai apsūdzētās personas, kas ir apcietinātas vai aizturētas, tiktu informētas par viņu apcietināšanas vai aizturēšanas iemesliem, tostarp par noziedzīgo darbību, kuras izdarīšanā viņas tur aizdomās vai apsūdz.

3. Dalībvalstis nodrošina, lai ne vēlāk kā tad, kad tiesā tiek iesniegti apsūdzības argumenti, tiktu sniegta detalizēta informācija par apsūdzību, tostarp par noziedzīga nodarījuma būtību un juridisko kvalifikāciju, kā arī apsūdzētās personas līdzdalības pakāpi.

4. Dalībvalstis nodrošina, lai aizdomās turētie vai apsūdzētās personas nekavējoties tiktu informētas par jebkādām izmaiņām informācijā, kas sniegta saskaņā ar šo pantu, ja tas ir nepieciešams, lai garantētu procesa taisnīgu norisi.

7. pants

Tiesības piekļūt lietas materiāliem

1. Ja persona jebkurā kriminālprocesa stadijā tiek apcietināta un aizturēta, dalībvalstis nodrošina, lai apcietinātajām personām vai viņu advokātiem tiek darīti pieejami kompetento iestāžu rīcībā esošie dokumenti, kas saistīti ar konkrēto lietu un kas ir būtiski, lai saskaņā ar valsts tiesību aktiem efektīvi apstrīdētu apcietināšanas vai aizturēšanas likumību.

2. Dalībvalstis nodrošina, lai aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām vai viņu advokātiem tiktu garantēta piekļuve vismaz visiem kompetento iestāžu rīcībā esošiem aizdomās turēto vai apsūdzēto personu attaisnojošiem vai apsūdzošiem lietiskajiem pierādījumiem, lai garantētu procesa taisnīgu norisi un sagatavotu aizstāvību.

3. Neskarot 1. punktu, piekļuvi 2. punktā minētajiem materiāliem nodrošina savlaicīgi, lai varētu efektīvi īstenot tiesības uz aizstāvību, un ne vēlāk kā tad, kad tiesā tiek iesniegti apsūdzības argumenti. Ja kompetento iestāžu rīcībā nonāk citi lietiskie pierādījumi, piekļuvi tiem nodrošina savlaicīgi, lai tos varētu izskatīt.

4. Atkāpjoties no 2. un 3. punkta, ja vien tas neskar tiesības uz taisnīgu tiesu, piekļuvi dažiem lietas materiāliem var atteikt, ja šāda piekļuve var radīt nopietnu apdraudējumu citas personas dzīvībai vai pamattiesībām vai ja šāds atteikums obligāti nepieciešams, lai nodrošinātu svarīgas sabiedrības intereses, piemēram, ja piekļuve var apdraudēt notiekošu izmeklēšanu vai nopietni kaitēt tās dalībvalsts iekšējai drošībai, kurā notiek kriminālprocess. Dalībvalstis nodrošina, lai saskaņā ar valsts tiesību aktos paredzētajām procedūrām lēmumu atteikt piekļuvi dažiem lietas materiāliem saskaņā ar šo punktu pieņem tiesu iestāde vai vismaz to var pārskatīt tiesu iestāde.

5. Šajā pantā minēto piekļuvi nodrošina bez maksas.

8. pants

Pārbaude un tiesiskās aizsardzības līdzekļi

1. Dalībvalstis nodrošina, lai informācijas sniegšana aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām saskaņā ar 3. līdz 6. pantu tiktu reģistrēta, izmantojot reģistrācijas procedūru, kas noteikta attiecīgās dalībvalsts tiesību aktos.

2. Dalībvalstis nodrošina, lai aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām vai viņu advokātiem ir tiesības saskaņā ar valsts tiesību aktos paredzētajām procedūrām iesniegt sūdzību, ja kompetentās iestādes nav sniegušas informāciju saskaņā ar šo direktīvu vai atsakās to sniegt.

9. pants

Apmācība

Neskarot tiesu neatkarību un atšķirības tiesu iestāžu organizācijā Savienībā, dalībvalstis prasa, lai personas, kas atbildīgas par kriminālprocesos iesaistīto tiesnešu, prokuroru, policijas un tiesu iestāžu darbinieku apmācību, nodrošinātu atbilstošu apmācību saistībā ar šīs direktīvas mērķiem.

10. pants

Noteikumu stingrības nemazināšana

Neko šajā direktīvā neinterpretē kā tādu, kas ierobežo vai atkāpjas no jebkurām tiesībām vai procesuālām garantijām, kuras tiek nodrošinātas saskaņā ar hartu, ECTK, citiem attiecīgiem starptautisko tiesību aktu noteikumiem vai jebkuras dalībvalsts tiesību aktiem, kas nodrošina augstāku aizsardzības līmeni.

11. pants

Transponēšana

1. Dalībvalstīs līdz 2014. gada 2. jūnijam stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības.

2. Dalībvalstis šos pasākumus dara zināmus Komisijai.

3. Kad dalībvalstis pieņem minētos pasākumus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Dalībvalstis nosaka paņēmienus, kā izdarāma šāda atsauce.

12. pants

Ziņojums

Komisija līdz 2015. gada 2. jūnijam iesniedz ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei, novērtējot, cik lielā mērā dalībvalstis ir veikušas nepieciešamos pasākumus, lai izpildītu šīs direktīvas prasības, un vajadzības gadījumā ziņojumam pievienojot tiesību aktu priekšlikumus.

13. pants

Stāšanās spēkā

Šī direktīva stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

14. pants

Adresāti

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm saskaņā ar Līgumiem.

Strasbūrā, 2012. gada 22. maijā

Eiropas Parlamenta vārdā –	*Padomes vārdā –*
priekšsēdētājs	*priekšsēdētājs*
M. SCHULZ	N. WAMMEN

I PIELIKUMS

Indikatīvs paraugs paziņojumam par tiesībām

Šā parauga vienīgais mērķis ir palīdzēt dalībvalstu iestādēm sastādīt to paziņojumus par tiesībām valsts līmenī. Dalībvalstīm šā parauga izmantošana nav obligāta. Gatavojot savus paziņojumus par tiesībām, dalībvalstis var mainīt šo paraugu, lai pielāgotu to saviem noteikumiem, un pievienot citu noderīgu informāciju. Dalībvalsts paziņojums par tiesībām ir jāsniedz, apcietinot vai aizturot personu. Tomēr tas neliedz dalībvalstīm sniegt aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām rakstveida informāciju citās situācijās kriminālprocesa gaitā.

Ja esat apcietināts vai aizturēts, jums ir šādas tiesības:

A. ADVOKĀTA PALĪDZĪBA / TIESĪBAS UZ BEZMAKSAS JURIDISKO PALĪDZĪBU

Jums ir tiesības uz privātu sarunu ar advokātu. Advokāts rīkojas neatkarīgi no policijas. Ja jums ir nepieciešama palīdzība, lai sazinātos ar advokātu, jautājiet policijas darbiniekam, kurš jums palīdzēs. Dažos gadījumos var saņemt bezmaksas palīdzību. Sīkāku informāciju jautājiet policijas darbiniekam.

B. INFORMĀCIJA PAR APSŪDZĪBU

Jums ir tiesības zināt, kādēļ esat apcietināts vai aizturēts un par kādu nodarījumu jūs tur aizdomās vai apsūdz.

C. MUTISKS UN RAKSTISKS TULKOJUMS

Ja jūs nesaprotat valodu, kurā runā policijas vai citas kompetentas iestādes darbinieks, vai nerunājat tajā, jums ir tiesības uz bezmaksas tulka palīdzību. Tulks var jums palīdzēt sarunāties ar advokātu, un viņa pienākums ir neizpaust minēto sarunu saturu. Jums ir tiesības saņemt vismaz būtisko dokumentu attiecīgo daļu tulkojumu, tostarp jebkādu tiesneša rīkojumu, ar ko tiek atļauts jūs apcietināt vai turēt apcietinājumā, jebkādu apsūdzību vai apsūdzības rakstu un jebkādu tiesas spriedumu. Dažos gadījumos jums var nodrošināt mutisku šo dokumentu tulkojumu vai satura izklāstu.

D. TIESĪBAS KLUSĒT

Kad jūs nopratina policijas vai citas kompetentas iestādes darbinieks, jums nav obligāti jāatbild uz jautājumiem par nodarījumu, par kuru jūs tur aizdomās. Jūsu advokāts var palīdzēt jums pieņemt lēmumu attiecībā uz klusēšanu.

E. PIEKĻUVE DOKUMENTIEM

Ja esat apcietināts un aizturēts, jums (vai jūsu advokātam) ir tiesības piekļūt būtiskiem dokumentiem, kas nepieciešami, lai jūs varētu apstrīdēt apcietināšanu vai aizturēšanu. Ja jūsu lieta tiek nodota izskatīšanai tiesā, jums (vai jūsu advokātam) ir tiesības piekļūt jūs attaisnojošiem vai apsūdzošiem lietiskajiem pierādījumiem.

F. KĀDAS PERSONAS INFORMĒŠANA PAR TO, KA ESAT APCIETINĀTS VAI AIZTURĒTS/KONSULĀTA VAI VĒSTNIECĪBAS INFORMĒŠANA

Ja esat apcietināts vai aizturēts, jums jāinformē policijas darbinieks, vai vēlaties, lai kāds, piemēram, ģimenes loceklis vai darba devējs, tiktu informēts par jūsu aizturēšanu. Dažos gadījumos tiesības informēt citu personu par jūsu aizturēšanu var tikt uz laiku ierobežotas. Šādos gadījumos policijas darbinieks jūs par to informēs.

Ja esat ārvalstnieks, informējiet policijas darbinieku, ka vēlaties, lai par to, ka esat aizturēts, tiktu paziņots jūsu valsts konsulārajai iestādei vai vēstniecībai. Lūdzu, informējiet policijas darbinieku arī tad, ja vēlaties sazināties ar jūsu valsts konsulāta vai vēstniecības amatpersonu.

G. NEATLIEKAMĀ MEDICĪNISKĀ PALĪDZĪBA

Ja esat apcietināts vai aizturēts, jums ir tiesības uz neatliekamo medicīnisko palīdzību. Lūdzu, informējiet policijas darbinieku, ja jums ir nepieciešama šāda palīdzība.

H. UZ CIK ILGU LAIKU JUMS VAR ATŅEMT BRĪVĪBU

Pēc apcietināšanas jums var tikt atņemta brīvība vai jūs var aizturēt ne ilgāk kā uz … [ierakstīt attiecīgo stundu/dienu skaitu]. Kad minētais laiks ir pagājis, jūs vai nu ir jāatbrīvo, vai jāuzklausa tiesnesim, kurš pieņems lēmumu par to, vai jūs paturēt apcietinājumā. Jautājiet savam advokātam vai tiesnesim informāciju par iespēju apstrīdēt jūsu apcietināšanu, pārskatīt lēmumu par aizturēšanu vai lūgt pagaidu atbrīvošanu.

II PIELIKUMS

Indikatīvs paraugs paziņojumam par tiesībām personām, kas tiek apcietinātas, pamatojoties uz Eiropas apcietināšanas orderi

Šā parauga vienīgais mērķis ir palīdzēt dalībvalstu iestādēm sastādīt to paziņojumus par tiesībām valsts līmenī. Dalībvalstīm šā parauga izmantošana nav obligāta. Gatavojot savus paziņojumus par tiesībām, dalībvalstis var mainīt šo paraugu, lai pielāgotu to saviem noteikumiem, un pievienot citu noderīgu informāciju.

Jūs esat apcietināts, pamatojoties uz Eiropas apcietināšanas orderi. Jums ir šādas tiesības:

A. INFORMĀCIJA PAR EIROPAS APCIETINĀŠANAS ORDERI

Jums ir tiesības saņemt informāciju par tā Eiropas apcietināšanas ordera saturu, pamatojoties uz kuru esat apcietināts.

B. ADVOKĀTA PALĪDZĪBA

Jums ir tiesības uz privātu sarunu ar advokātu. Advokāts rīkojas neatkarīgi no policijas. Ja jums ir nepieciešama palīdzība, lai sazinātos ar advokātu, jautājiet policijas darbiniekam, kurš jums palīdzēs. Dažos gadījumos var saņemt bezmaksas palīdzību. Sīkāku informāciju jautājiet policijas darbiniekam.

C. MUTISKS UN RAKSTISKS TULKOJUMS

Ja jūs nesaprotat valodu, kurā runā policijas vai citas kompetentas iestādes darbinieks, vai nerunājat tajā, jums ir tiesības uz bezmaksas tulka palīdzību. Tulks var jums palīdzēt sarunāties ar advokātu, un viņa pienākums ir neizpaust minēto sarunu saturu. Jums ir tiesības saņemt Eiropas apcietināšanas ordera tulkojumu valodā, kuru jūs saprotat. Dažos gadījumos jums var nodrošināt mutisku šo dokumentu tulkojumu vai satura izklāstu.

D. PIEKRIŠANA

Jūs varat piekrist, ka jūs izdod valstij, kura jūs meklē, bet varat arī tam nepiekrist. Jūsu piekrišana paātrinās procesu. [Dažas dalībvalstis var pievienot šādu tekstu: "Jūsu lēmumu vēlāk var būt grūti mainīt, vai tas var būt neiespējami."] Sīkāku informāciju jautājiet savam advokātam vai attiecīgajām iestādēm.

E. UZKLAUSĪŠANA

Ja nepiekrītat izdošanai, jums ir tiesības uz to, ka jūs uzklausa tiesu iestāde.